

A *Fű és fehér por* és az *Alvilág* ellenben arról szólnak, hogy a nő (Carmen / Nóra) a kispályás gengszter (Frans / Ádám) halála után miként tör ki eb-

ből a státuszszimbólum-szerepből. Az első rész nyitójelenetében felrajzolódik a patriarchális család erőviszonyai: a két fiú (a magyar változatban Máté és Bence) marakodik egymással, és míg az anya rendre utasítaná őket, az apa szerint rájuk kell hagyni, mert ettől válnak „igazi férfiakká”. A nyitójelenet azért is kulcsfontosságú, mert egy extrém helyzetet vázol fel (káosz a családban), ami a jövőben állandósul, mivel gyermekei biztonsága érdekében az anya kénytelen családfővé és gengszterré válni. Ám a holland eredetiben és az *Alvilágban* a főhősnő hiába harcol anyatigrisként a família egyben tartásáért, a nagyformátumú gengszter (Schiller, illetve Schneider), az áruló Steve és a rendőrség ellen folytatott harc közben Carmen, illetve Nóra gyerekei elhidegülnek édesanyjuktól, és bajba kerülnek (Natalie-t / Natasát elrabolják).

Így a *Fű és fehér por* és magyar változata nemcsak bűnügyi drámák, de női drámák is. Arra irányítják a figyelmet, hogy korunkban bár a nő elnyerheti szellemi és anyagi függetlenségét, de a társadalom továbbra is számon kéri rajta a modern kenyérkereső szerep mellett a hagyományos anyaszerepet is. A két sorozat szerint ára van annak, ha valaki nőnek születik: ez a nemi szerep állandó harcot jelent a sztereotípiák és a férfi fetiszáló tekintete ellen. A *Fű és fehér por*-ban és az *Alvilágban* is hangsúlyos, hogy Schiller, illetve Schneider és a főhősnő nyomában járó rendőrnemző (Jim / Péter) minden adandó alkalommal megmotozzák Carment / Nórát. Nem feltét-

„Elutasítja, hogy fétisnek tekintsék”

(Ujj Mészáros Károly: *Alvilág* – Balsai Móni)

lenül azért, hogy van-e nála fegyver, hanem hogy testi kontaktusba kerüljenek a vonzó családanévvel, akit a gengszter többször nyíltan

meg is környékez. Ezért szimbolikus, amikor Carmen / Nóra szembe fordul kvázi szexuális zaklatójával, fegyvert szegez rá, illetve bérgyilkosával (Luther / Milán) megöleti őt. A férfhatalmat szimbolizáló pisztoly a nő kezébe kerül, és a tárgyiasítás egyik legfőbb eszközével utasítja el, hogy fétisnek tekintsék őt. Vagyis ezekben a gengsztersorozatokban a nő számára a hatalom nemcsak pénzt és emberek feletti uralmat jelent, hanem lehetőséget a konvencionális nemi szerepek meghaladására, és egy új, erős női identitás felépítésére.

KILÉPNI A KERESZTAPA ÁRNYÉKÁBÓL

Az *Alvilággal* két nagy gond van. A sorozat alkotói gyakorlatilag nem adaptálták, hanem lemásolták a *Fű és fehér port*. Ha felváltva nézzük a két széria epizódjait, a színészeket leszámítva olyan, mintha végig ugyanazt a sorozatot követnénk, minthogy bizonyos esetekben nemcsak a dialógusok vagy a zene, de a beállítások, sőt a díszletek is szinte tökéletesen megegyeznek. Mivel a holland eredetit Magyarországon is sugározták, készült hozzá magyar szinkron, így felmerülhet a kérdés, hogy a hazai közönség miért az *Alvilágot*, a „másolatot” nézze, ha elérhető számára az eredeti is. Az amerikai *Vörös özvegynek* kevés erénye van: az egyik az, hogy ha rossz irányba is, de alkotói mertek változtatni az alaptörténeten.

Tulajdonképpen ebből a problémából fakad az *Alvilág* másik negatívuma is. A nő drámája ugyan aktuális és érvényes a mai Magyarországon, azonban az *Aranyélettel* ellentétben Ujj Mészáros Károlyék

tévésorozatán alig érződik, hogy ebben az országban játszódik. A rendőrnemző itt cigány származású, de ennek nincs különösebb jelentősége az első évadban. Az *Aranyélet* sokszor esett túlzásokba, de kétségtelenül hitelesen rajzolta meg a rendszerváltás utáni Magyarország „kórképét” a politikai hatalmat átható korrupcióval, a fehérgalléros bűnözéssel vagy az államszocializmus negyven évének társadalmat megrontó maradványaival. Ujj Mészáros Károly legutóbbi mozifilmjében, az *X-ben* mérészen bemutatta az *Aranyéletben* is ábrázolt társadalmi-politikai problémákat, azonban a rendező csak rendezői stílusát és színészeit (Balsai Móni, Schmied Zoltán, Bujáki Zsófia) mentette át mozifilmjeiből, szociális érzékenységét viszont nem tudta érvényesíteni a sorozatban. Persze nem szükséges minden magyar bűnügyi filmnek vagy sorozatnak direkten politizálnia, viszont a gengszterfilm műfaja társadalomkritikus zsáner, és az ebben rejlő potenciált az *Alvilág* alkotói nem aknázták ki. Pontosabban annyira igen, amennyire a *Fű és fehér por* is, hiszen a drogbiznisz és a szervezett bűnözés globális problémáknak tekinthető. Emellett az első évadban még nem sikerült súlyt adni Nóra gyerekeinek, pedig a Natasát alakító, az *X-ben* is főszerepet játszó Bujáki Zsófia és a legkisebb fiút, Bencét megformáló Cservák Zoltán (meggyőző alakítást nyújtott Csicskár Dávid 2016-os *Uchebnik* című ötvenhatos rövidfilmjében) is tehetségesek.

Összességében az *Alvilág* a kereskedelmi csatorna felhozatalához képest meglepően színvonalas sorozat, amelyet Ujj Mészáros Károly biztos kezű rendezésének, a remek színészeknek és természetesen az izgalmas alaptörténetnek köszönhet. Kár, hogy az alacsony nézettség veszélyeztetheti a folytatást. Pedig további évadokban az alkotók megmutathatnák, hogy a belemegítés után ki tudnak lépni a „holland keresztapa” árnyékából.

ALVILÁG – magyar tévésorozat, 2019. Rendezte: **Ujj Mészáros Károly**. Írta: **Köbli Norbert, Bodzsár Márk**. Kép: **Szecsánov Martin**. Producer: **Bodzsár István, Herman Péter**. Szereplők: **Balsai Mónika** (Nóra), **Fekete Ernő** (Schneider), **Schmied Zoltán** (Ádám), **Bujáki Zsófia** (Natasza), **Cservák Zoltán** (Bence), **Miller Dávid** (Máté), **Hevér Gábor** (Ervin), **Molnár Levente** (Steve), **Rajkai Zoltán** (Milán), **Bezerédi Zoltán** (András), **Szirtes Ágnes** (Nóra édesanyja). Gyártó: **Uniofilm**. Az **RTL Klub** bemutatója. 8x60 perc.